

מאמרים

זמן אם הוא מעורר עצמו כדי לספר עוד, וימשיך במצות סיפור יציאת מצרים אז הוא מקיים כל המרבה לספר הרי זה משוכת דכבר נתקיים החיוב כשתחטפנו שינה.

מצינו חידוש בסיפור היעב"ץ בהלכה זו וז"ל "חייב לעסוק בהלכות פסח ובסיפור יציאת מצרים עד שתחטפנו שינה, או שצריך הרבה ללכת לישן על מטתו, כדי שיתחזק כוחו שיוכל להשכים לבית הכנסת ולא יטרד בתפילתו".

לכאורה ההבנה בהלכה זו דיש חיוב סיפור כל הלילה בתנאי שלא יפריע העבודת ה' שלמחר. אם יטרד בתפילתו שלמחר או צריך לילך לישן כדי לקיים המצות שלמחר. ואפשר לומר שזהו הדרכה בכל השנה עד איזה שעה בלילה לומדים ואיזה זמן הולכין לישן. אם לומדים בזמן מאוחר ואינו יכול להתפלל שחרית בכוונה, או שזה הגורם שאינו יכול לקום להתפלל במנין אז הלימוד הוא שלא כהוגן, צריך לילך לישן בזמן שיכול לקום להתפלל במנין ולהתפלל בכוונה כראוי.

וזהו הבנת הרא"ש והטור בהתוספתא. יש לכאורה להקשות סתירה בשיטת המחבר, בסי' תע"ז משמע דפוסק כרבי אלעזר בן עזריה דאכילת פסח עד חצות ולפיכך מצות סיפור יציאת מצרים ג"כ רק עד חצות א"כ למה פסק כאן בסי' תפ"א עד שתחטפנו שינה דהרי משמע דפוסק כרבי עקיבא דזמן קרבן פסח כל הלילה ולפיכך זמן סיפור כל הלילה, ולפי הבנת הראשונים אלו עד שתחטפנו שינה. ואפשר לתרץ, המחבר בסי' תע"ז פוסק לתומרא כרבי אלעזר בן עזריה דהמחבר כתב "ויהא זהיר לאכול קודם חצות" ולא כתב אסור לאכול אחר חצות, היינו יהא נזהר כדי לקיים שיטת אלו, אבל מה שנוגע לסיפור פסק המחבר כרבי עקיבא דזמנו כל הלילה ולפיכך כתב "חייב" דזהו עיקר ההלכה דאנו פוסקים כרבי עקיבא.

נשאר קושיא אחת אם החיוב סיפור עד שתחטפנו שינה מה הפשט כל המרבה לספר הרי זה משוכת? אפשר לומר פשוט, בשעה שהוא מרגיש שעניו נסגרים זהו השיעור תחטפנו שינה, באותה

חיוב סיפור יציאת מצרים עד שתחטפנו שינה

מצרים אחר הזמן ואפילו אחר הלילה ביום שמחרת מקיים כל המרבה לספר הרי זה משובח. ולכאורה יש ראייה לזה משבלי לקט (סימן ריח) דמפרש המעשה של הזקנים "שאימלא קריאת שמע שהיא מצוה עוברת לא היו נמנעין מלספר", וכן פירש הרשב"ץ "ואין מבטלין ק"ש מפני סיפור זה, ולולי זה לא הפסיקו מלספר כי המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח" מוכח אפילו ביום המחרת אם ממשיך לספר בהמשך מהלילה הרי בגדר כל המרבה לספר הרי זה משובח.

המחבר בשו"ע סי' תע"ז סעיף א' במצות אכילת אפיקומן כותב "ויהא זהיר לאכלו קודם חצות" משמע דהמחבר פוסק כהראשונים שפוסק כרבי אלעזר בן עזריה ולפיכך כיון שאכילת אפיקומן זכר לפסח צריך לאכול אפיקומן קודם חצות. המחבר סי' תפ"א סעיף ב' הביא התוספתא בקצת שינוים, "חייב אדם לעסוק בהלכות הפסח וביציאת מצרים ולספר בנסים ובנפלאות שעשה הקב"ה לאבותינו עד שתחטפנו שינה". הלשון של התוספתא הוי, "חייב אדם לעסוק בהלכות פסח כל הלילה" והמחבר כתב "עד שתחטפנו שינה". המקור של המחבר הוא הטור והרא"ש שכתב הלשון עד שתחטפנו שינה

חיוב סיפור כל הלילה בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך, ומצה ומרור מתחייבים כל הלילה כמו פסח.

הקשה הנצי"ב א"כ איך מפרש הבעל הגדה דכל המרבה לספר הרי זה משובח, דלפי התוספתא יש חיוב כל הלילה ומה הראייה מהזקנים. מפרש הנצי"ב רבי אליעזר ורבי אלעזר בן עזריה סובר דחיוב פסח עד חצות, וממילא חיוב סיפור הוי רק עד חצות והם סיפורו כל הלילה אחר חצות, מוכח דכל המרבה לספר הרי זה משובח. רבי עקיבא סובר חיוב אכילת פסח כל הלילה וממילא חיוב סיפור כל הלילה אם כן מרבי עקיבא אין ראייה דכל המרבה הרי זה משובח, דרבי עקיבא סובר דיש חיוב כל הלילה. מפרש הנצי"ב דיש ראייה מרבי עקיבא ג"כ, מה הפשט כל הלילה? כתוב בתוספתא "עד קרות הגבר". היינו עד עמוד השחר. אם כן למה סיפרו רבי עקיבא עד זמן קריאת שמע, זמן קריאת שמע הוי אחר זמן עלות השחר, משיכיר את חבירו ברחוק ד' אמות ואז לא היה מתחייב במצות סיפור, אלא מהזמן של עמוד השחר עד זמן מי שמכיר את חבירו היה מספר בגדר כל המרבה לספר הרי זה משובח, ולא מסיבת חיוב.

מדברי הנצי"ב יוצא חידוש דאפילו מי שממשיך לספר ביציאת

מאמרים &

כה

הרב אריה אליעזר פאזען
חבר ה"בד"ץ מאנטריאל יע"א
מורה הוראה כולל כתר תורה

חיוב סיפור יציאת מצרים עד שתחטפנו שינה

פסח [בהגהות הגר"א מספרים ביצ"מ] כל הלילה עד קרות הגבר". התוספתא כותב לשון "חייב" משמע דהוי חיוב ולא רק בגדר משובח. מצינו מכילתא (בא פרשה י"ח (י"ד) קכ"ה) רבי אליעזר אומר מנין אתה אומר שאם היתה חבורה של חכמים או של תלמידים שצריכים לעסוק בהלכות פסח עד חצות לכך נאמר, "מה העדות". הנצי"ב בהגדה אמרי שפר, וכן במשך חכמה (פרשת בא י"ג, י"ד) מפרש המכילתא דרבי אליעזר לשיטתו, רבי אליעזר בברכות ט. סובר דזמן פסח עד חצות הלילה ולהכי אמר במכילתא שצריכים לעסוק בהלכות פסח רק עד חצות שאם אכילת פסח רק עד חצות אז מצה ומרור ג"כ אינם נאכלים רק עד חצות, ולפיכך כיון דכתיב "בעבור זה" יש חיוב סיפור יציאת מצרים בשעה שיכולים לומר בעבור זה, בשעה שאוכלים מצה ומרור דהוי רק עד חצות. הנצי"ב ממשיך לפרש התוספתא שכותב שהחיוב כל הלילה, הוא החולק על רבי אליעזר, רבי עקיבא דסובר אכילת פסח כל הלילה ולפיכך

הבעל הגדה כותב "כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח" ואחר זה הביא הבעל הגדה, "מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו מסובין בבני ברק והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם רבותינו הגיע זמן קריאת שמע של שחרית".

הריטב"א על הגדה מסביר, הבעל הגדה הביא ראייה דכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח ממעשה דרבי אליעזר וכו' דסיפרו כל אותו הלילה. מבעל הגדה משמע דאין כאן חיוב לספר כל הלילה רק המספר כל הלילה הרי זה משובח. מצינו תוספתא (פסחים פרק י', ח') דמשמע דיש חיוב כל הלילה, וז"ל "חייב אדם לעסוק בהלכות פסח [בהגהות הגר"א לספר יצ"מ] כל הלילה אפילו בינו לבין בנו, אפילו בינו לבין עצמו, אפילו בינו לבין תלמידו, מעשה ברבן גמליאל וזקנים שהיו מסובין בבית ביתוס בן זוגין בלוד והיו עסוקין בהלכות

סיפור יציאת מצרים - הכרת הטוב

משום שבאו באופן שנראה לכל גדול חיוב הכרת הטוב. דיתבוננו דרך משום מדה זו לא היו ראויים לבוא ע"י משה רבינו, וממה שבאו ע"י אהרן, אע"ג דאולי יש חסרון בהתגלות השכינה, מ"מ יש מעליותא שראו גודל ענין הכרת הטוב.

ולפי זה מובן מאליו שאין נ"מ אם מכירים טוב לאדם בר דעת או לבהמה או אפילו לדומם, כמים ועפר, [ועיין מה שכתב בזה בספר מכתב מאלהיו ח"ג עמוד 100], שאין התכלית לשלם גמולו רק שהמקבל יבין ויכיר שנהנה מהמטיב. ובפרט דעיקר עבודתנו מחוייבת מחמת הכרת הטוב על כל מה שגמלנו השי"ת, ואצלו ית' בודאי א"א להשיב לו או לשלם לו וכמו שכתוב (איוב לה - ו) אם חטאת מה תפעל בו ורבו פשעיך מה תעשה לו. אם צדקת מה תתן לו או מה מידך יקח. וא"כ כמה מתאים לשון שאמרו "כל המספר ביציאת מצרים הרי זה משובח" דהרי כל הריבוי הוא בענין הכרת הטוב ועיקר התכלית של ההכרה היא בעד המכיר בעצמו, וע"כ אמרו שהוא משובח. ואין לך עבודה המתאימה יותר לליל פסח מריבוי סיפור בשבתו ית' להכיר בטובתו.

ובזה נוכל להבין, מה שלכאורה תמוה, דאף שע"פ מדת הכרת הטוב לא היה ראוי שיבואו מכות של דם צפרדע וכנים ע"י משה רבנו לפי שהגין היאור על משה כשהרג את המצרי, מ"מ נראה שהיה יותר ההתגלות כבוד שמים אם היו המכות באות ע"י משה רבינו שהוא הנבחר לשליחות הגאולה והוא עבד הנאמן ומסתבר דהיה כאן איזה חסרון במה שלא הובאו המכות על ידו, וא"כ צ"ב למה בחר הקב"ה במכות אלו שע"כ היה צורך להביאם ע"י אהרן.

ונראה דמכיון דנתבאר דעם התכלית של מכות הראשונות להראות ולבאר שיש ה' המהוה את הכל היו צריכים להבין שמתחייבים בהכרת טובתו ית', והכרה זו קשה לאדם המסובב בתאוותיו, ע"כ הכין לנו הקב"ה, לימוד גדול בהכרת הטוב עם הבאת שלש מכות הראשונות. וא"כ אין מקום כלל להקשות למה לא סיבב הקב"ה שמשה יביא מכות הראשונות, דאדרבה עיקר הלימוד של "אני ה'" צריך לבוא בד בבד עם לימוד של הכרת הטוב, ועיקר החידוש של מכות אלו נתחזק רק

מאמרים

כו

משיבת נפש עדות ה' נאמנה מחכימת פתי, פקודי ה' ישרים משמחי לב מצות ה' ברה מאירת עינים... עכ"ל.

היוצא מדבריו דאע"פ שהאדם מחוייב מצד שכל [של הכרת הטוב] להיות עובד א-להים מ"מ א"א לאדם הנמשך אחר תאוות הבהמי שבו להשתחרר מזה בכדי להבין ולהשכיל חיובו לבורא העולם וע"כ נצטרכנו להוראת התורה. אבל בודאי קשה כמו"כ איך ישתחרר האדם מתאוות הגוף וירצה ללכת אחר התורה, ולזה עשה לנו הקב"ה טובה גדולה והכניסנו לכור הברזל של מצרים להחליש כח הבהמי שבנו ואחר זה הראה לנו כל האותות והמופתים עד שנוכל לעלות מדרגה אחר מדרגה לקבל התורה לימשך אחריו ית'.

וכן אמר משה רבינו, פעם אחר פעם, "שלח את עמי ויעבדני" דהעיקר בכל היציאה הוא לקבל עבודת א-להים. והעיקר הראשון בעבודה זו הוא ענין הכרת הטוב. ובודאי צריכים להכיר בטובתו על מה שעשה לנו מתחילת ברית בין הבתרים [ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכש גדול] לאפשר לנו להיות מקבלי התורה.

מחוברת מכחות הטבע ומזגי היסודות, והיא בעולם יסודה ... ונצטרך לדבר שידחה בו מעליו גובר התאוה ושיתזקהו עליה, והיתה התורה רפואה לחלי כזה מחליי הנפשות ומדוי המידות. ועל כן תמצא התורה מזהרת מהרבה מאכלים ולבושים ובעילות וקנינים ומעשים, שהם מחזקים כח התאוה ...

והשלישי - כי התאוה משתמשים בה תדיר במזון הגוף, ולא תרפה מהעבודה לילה ויום, והשכל אין משתמשים בו אלא במה שהוא מפיך לתאוה, ומן תמיד על דרך הטבע מוסיף תיקונם ומתחזקים מעשיהם, וכאשר ימעט שימושם, יפסדו ויחלשו מעשיהם, והדין נותן שתחזק התאוה מפני שמשתמשים בה תדיר, ויחלש השכל מפני מיעוט השימוש בו ... והצריך הרוחק למציאות ענין שאין משתמשים באמיתתו מאברי האדם ותאוותיו הבהמיות מאומה, אבל משתמשים בה בשכל הניצל מגובר התאוה עליו, היא התורה, אשר בהשתמש השכל בה יחזיק וייוך ויזהיר וידחה מעל האדם הסכלות הגוברת על נפשו, המונעת אותו מראות הדברים על אמיתתם ומהניחם על מכוניהם, כמו שאמר (תהלים יט - ח) תורת ה' תמימה

סיפור יציאת מצרים - חברת הטוב

קיבול עבודת הא-להים, כפי אשר יחייבהו השכל למטיב על מי שהטיב לו ... שאנו חייבין בו לבורא יתעלה מן השבת וההוראה על רוב חסדו וגודל טובו עלינו. [ובפרק ב המשך וכתב] ועם כל זה דענין זה להיות עובד א-להים הוא דבר שהשכל מחייבו מ"מ הוצרכנו להערה מהתורה מפני שלשה פנים:

הראשון, מפני שנברא האדם ... מנפש וגוף, ונטע הבורא יתברך בו מידות וכחות יסוף בהם לדברים, כאשר יתנהג בם האדם יגדל בהם גופו ויתחזק על יישוב העולם הזה ... היא התאוה להנאות הגופיות ... והרכיב הבורא יתעלה בנפש האדם עוד מידות וכחות ... והיא התכמה השלמה. ומפני שהיו ההנאות הגופיות קודמות אל נפש האדם מנעוריו ... הגבירה מידת התאוה על שאר מידותיו, עד שגברה על השכל ... והוצרך האדם בעבור זה לדברים, שהם חוץ לו לעמוד בהם כנגד מידתו המגונה, והיא התאוה להנאות הבהמיות, ולהחיות בהם סימני מידתו המשובחת, והוא השכל. והדברים ההם הם עניני התורה ...

והשני - שהשכל הוא עצם רוחני נגזר מן העולם העליון הרוחני, והוא נכרי בעולם הגופים העבים, והתאוה אשר בארם

דכתיב (דברים ח - ג) ויענך וירעבך ויאכלך את המן אשר לא ידעת ולא ידעון אבתך למען הודיעך כי לא על הלחם לברו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם, כלומר, דעם כל גדלות הפלא שבמן מ"מ רק ע"י הכנה של עינוי ורעב היו ראויים להבין הלימוד של המן. [ועיין במשנת רבי אהרן ח"א מאמר ויענך וירעבך - למען הודיעך א, שהאריך בזה.] וכמו כן ביאר לנו הכתב והקבלה דבלתי כל השעבוד הגדול למצרים לא היו בני ישראל מוכנים וראויים לקבל תורה ועבודת ה'.

וע"כ מובן מה שמחוייבים בהכרה ושבח לא-ל על כל מה שעשה לנו מתחילת ירידתנו למצרים עד כל הנסים וגלוי שכינה בגאולתנו. הלוא השיעבוד והיציאה "משעבדים היינו לפרעה במצרים", דהיינו נשאים בלי הבנה והשכל.

ונראה דבאמת יכולים ללמוד כל מה שביארנו מדבריו הקדושים של החובות הלבבות בשער עבודת הא-להים, וז"ל, [בהקדמתו] מפני שבארנו כמה שעבר חיוב ייחוד הא-להים בלב שלם ואופני בחינת טובותיו על האדם, התחייבנו לזכור אתו כך מה שהאדם חייב לנהוג בו, כשיתבררו אצלו, והוא

מאמרים &

כד

השיעבוד, כדי לצרפם כצרוף את הכסף שיתבררו ויתלבנו להיות זכים וטהורים, להסיר מתוכם כל טומאה ולכלוך לזכך נפשם מכל דעה משובשת, וע"י האותות והמופתים שנעשו במצרים על ידיהם, נתפרסם ברכים אמתות מציאותו השגחתו ויכלתו, כמ"ש כמה פעמים למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ, ונעשו ישראל מוכנים וראויים להנהגה א-להית בלתי אמצעי ולרשת התורה הקדושה, הנה זה הרכוש הנפשי הגדול בערכו לבלי תכלית, אשר לתכליתו היה העינוי והשיעבוד, וזהו בלי ספק המכוון העקרי שהודיעו ית' לאברהם באמרו אליו יצאו ברכוש גדול ... וסייעני בזה ידידי מוהר"ש חן טוב, עכ"ל.

ונראה להוסיף הבנה בזה דאף בנס המן שהיה גדול מכל הנסים [כדמבואר בספר הכוזרי מאמר ראשון אות פה, וברמב"ם במורה נבוכים הובא ברמב"ן ריש פרשת מסעי] דאחר כל המכות וקריעת ים סוף בהגיע בני ישראל למדבר מקום אין זרע הוריד להם השי"ת לחם משמים יום יום, חוץ מיום השבת, לחם שלא היה כמותו בעולם עד אותה שעה ואותו אכלו ארבעים שנה. ועל נס זה מבואר בתורה דבני ישראל היו צריכים הכנה גדולה בכדי להכיר בנס,

שהבטיח הקב"ה לאברהם אבינו בברית בין הבתרים, "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול". וז"ל, כל משכיל ע"כ יודה שאין רכוש הממון תכלית המכוון בשיעבוד, כי היתרצה איש לסבול תחלה ענוי ועבדות בשביל הרוחת ממון אחריו, הלא יאמר לא מעוקצך ולא מדובשך, גם הכי נמנע בחקו ית' להשפיע להם רכוש ממון בדרך אחרת, ועוד רכוש ממון מכסף וזהב הבל המה לכל משכיל ע"ד אמת. ומוכרחים אנו לומר כי אחת דבר א-להים שתים זו שמענו, ואף שהדברים כפשטן, בכל זאת אין ספק כי רכוש נפשי היה תכלית המכוון בשיעבוד, וזה, אחרי שהבטיח הוא ית' לאברהם להוציא זרע קודש ממנו שיהיו כככבי שמים להאיר ליושבי תבל אור אמתת מציאותו השגחתו ויכלתו וכדומה מדיעות אמתיות, וראתה חכמתו העליונה כי למעלה גדולה כזו לא היו מגיעים אם היו יושבים בטובה ונחת שלום ושקט, גם לא היה באופן זה מקום לשיתחדש ביניהם המסות הגדולות האותות והמופתים הנצרכים להקדימם לפרסם בעולם על ידיהם ידיעות האמתיות, גם לא היו מתרצים לקבל עליהם עול התורה והמצות.

לכן הסכימה חכמתו העליונה ית' להכניע הדור ההוא תחת עול

סיפור יציאת מצרים - הכרת הטוב

דאברהם אבינו היה חושש מי יירש כל סדר עבודתו ומה יהיה עם מה שלימד את העולם שיש א-לוה שברא ומנהיג העולם. ואף שהיה לו תלמיד מובהק, "דמשק אליעזר", מ"מ אליעזר עבד אברהם לא היה בכח להמשיך דרכו אחר הסתלקותו של אברהם, שדרכו וכשרונו היה רק "דולה ומשקה" ולא כמעייין הנובע.

ועל טענה צודקת זו באה התשובה מהשי"ת, "לא יירשך זה כי אם אשר יצא ממעיך הוא יירשך". ושוב שאל אברהם אבינו, "במה אדע כי אירשנה", ובכרית בין הבתרים הראה לו באיזה זכות יירשו בניו את דרכו "ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה. וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכוש גדול". והביאור, דהקב"ה הבטיח לו, וזאת עמו ברית על זה, שזרעו יתחנכו ע"י כור הברזל של עבדות מצרים ויצאו "ברכוש גדול" והיינו התורה שהיא עיקר קיומו של עם ישראל, עכת"ד הגר"א גורביץ. ועיין בדברי זקנו זצ"ל בספר לב אליהו בראשית מאמר זרוק חוטרא לאוירא על עיקרי קאי.

ונוכל להבין הענין יותר ע"פ מה שכתב "הכתב והקבלה" (בראשית טו - יד) לבאר מה

ונראה להעמיק בענין זה למצוא כמה מתאים ליל פסח לענין הכרת הטוב.

והנה כשמתחילים להכיר בטובתו ית' ואומרים "ואלו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו ממצרים, הרי אנו ובנינו ובני בנינו, משעבדים היינו לפרעה במצרים" כאן יש מקום לבן לתזור ולשאול, מהו השבח? והלא הוא ית' הכניסנו לעול זה ולמה לא יקיים הבטחתו להוציא אותנו אחר כלות הזמן, ומה ניתוסף לנו מכל הארבע מאות שנה שנהיה מחוייבים לשבחו, כביכול, על זה.

והנה ראיתי ביאור מהגר"א גורביץ שליט"א (בסוף הגדה של פסח "וענפיה ארזי אל" מאמר "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול" ע"פ דברי זקנו הלב אליהו זצ"ל) דאברהם אבינו אמר, (בראשית טו - ב) ה' א-להים מה תתן לי ואנכי הולך ערירי ובן משק ביתי הוא דמשק אליעזר. ויאמר אברם הן לי לא נתתה זרע והנה בן ביתי יורש אתי. ובודאי שאברהם אבינו לא היה חושש על ירושת רכשו, דהרי אמרו (גיטין דף מז) כי נח נפשיה דריש לקיש שבק קבא דמוריקא, [קב של כרכום] וקרא אנפשיה "ועזבו לאחרים חילם". וא"כ בודאי לא היה מתאונן אברהם אבינו על מי הוא היורש שלו. אלא

מאמרים &

כב

הרב יואל חנן ונגר
חבר הברד"ץ מאנטריאל יע"א
רב ביהמ"ד עץ חיים

סיפור יציאת מצרים - הכרת הטוב

נפלאותיו, אין זה בשביל להגיד שבתו, רק שאנו מספרים שבתו שלא נהיה כפויי טובה שעשה הקב"ה לנו נסים ונפלאות ואין אנו מודים לו עליהם. וכי אין אנו מחויבים לספר מה שהטיב עמנו, אף על פי שאי אפשר לספר כל הטוב שעשה עמנו, ואפילו בשביל מקצת טובו שעשה עמנו יש לנו להודות לו.

היוצא מזה דעיקר גדר הסיפור של ליל פסח הוא בבחינת הכרת הטוב. וכן משמע ממה שאיתא ברמב"ם (הלכות חמץ ומצה ז - ד) שידרוש מארמי אוברד אבי עד שיגמור כל הפרשה וכל המוסף ומאריך בדרש פרשה זו הרי זה משובח. ויש להעיר למה נבחרה פרשה זו להאריך בה, אלא דידועים דברי רש"י (דברים כו - ג) דאומרים האי פרשה בשעת הבאת ביכורים להגיד "שאינך כפוי טובה". וא"כ מבואר כדברי המהר"ל דעיקר הוספת הסיפור היא בגדר הכרת הטוב, וע"כ מאריכים דוקא בפרשת ארמי אוברד אבי היא הפרשה של הכרת הטוב.

בספר המצות להרמב"ם (מצוה קנז) ובספר החינוך (מצוה כא) מבואר שאנו מצווין לספר בענין יציאת מצרים בליל חמשה עשר בניסן כל אחד כפי צחות לשונו, ולהלל ולשבח השי"ת על כל הנסים שעשה לנו שם. וכל מי שיוסיף במאמר ויאריך הדברים בהגדלת מה שעשה לנו השם ומה שעשו לנו המצרים ואיך לקח השם נקמתנו מהם ובהודות לו על מה שגמלנו מחסדיו יהיה יותר טוב כמו שאמרו כל המספר ביציאת מצרים הרי זה משובח.

והמהר"ל (גבורות השם - פרק א) הקשה איך אנו מצווים להרבות לספר נפלאותיו של הקב"ה בליל היציאה, למה לא נאמר בזה מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו, למי נאה למלל גבורות ה' למי שיכול להשמיע כל תהלתו, דלמדו מפסוק זה דאסור להרבות בשבחי ית' יותר ממה שתקנו לומר.

ותירץ המהר"ל שודאי כשבא לספר שבתו של מקום שייך לומר מי ימלל גבורות ה', אבל מה שאנו מצווין לספר בליל היציאה

עשיית מלאכה בערב פסח אחר חצות

- יב. בתולה שרוצה לקצר שערות ראשה משום צניעות ושכחה עד אחרי חצות מותרת אפילו אחרי חצות אפילו ע"י ישראל, עיין דעת תורה סימן תקל"א.
- יג. אין לקבוע לכתחילה לעשות ניתוח בערב פסח אפילו לפני חצות אם לא שיש חשש פיקוח נפש ח"ו, והכל לפי החולה.
- יד. עיין סימן תס"ח במג"א ובשו"ע הרב דבב"ל י"ד אין חשש. וכמו כן בערב שביעי של פסח אין חשש.
- טו. ולענין בדיקת דם בערב פסח יש בזה מחלוקת האחרונים ולכן אם אין צורך כ"כ לא יעשה אז.
- טז. משא ומתן ולמכור בחניות לצורך יר"ט מותר לכתחילה, אבל שלא לצורך חג אחרי חצות יש מחלוקת האחרונים בזה עיין כף החיים סי' תס"ח סק"ד ולכן אם אפשר לסגור החניות ובתי מסחר בודאי יותר טוב לצאת כל הדעות.

בנינים

ויתכוונו בשעת הביעור לבער הקוצים וכרם העליון, המה מחשבות רעות וזרות הרהורים רעים... ואמרנו בהסבר נוסף על דברי אאמ"ו מאוה"ג זצ"ל (החת"ס, דרשות עמ' רמ"ט ר"ה ואמרתו) דג' מיני חמץ יש, 'הכסיפו פניו', 'נפוח העולה', 'ונתערבו סדקים זה בזה', הם נגד 'הקנאה' 'והתאוה' 'והכבוד'.

'הכסיפו פניו' - הוא נגד 'הקנאה' כי כן דרך המקנאים שאול סימקא דידהו ואתי חזירא, אם רואים אצל חברים טובה מה שאינו אצלם כמי שער בנפשם כאלו גלו מהם חלקם, והוא חסרון אמונה ובטחון שהקב"ה ית"ש הגדול קוצב לכל איש ואיש פרנסתו וחלקו המגיע לו ואין אחד נוגע בחלק חברו, אמנם אין זה חמץ גמור כי יש לו מקום בקדושה קנאת סופרים תרבה חכמה.

שנית 'העולה בנפוח' - הוא 'הגאווה' המראה היצונו מפואר ומהולל ותוכו טמון מה שטמון, כי כן חמץ העולה בנפוח נראה לעינים כפלים ממה שהיא באמת, לא כן המצה שהיא למראה עינים מה שהיא באמת, ומ"מ גם לזה יש מקום בקדושה בכל צד ובכל אופן אם אצל הבן תורה יכול להיות שהוא מתנשא כי הוא צורך השעה להיות מנהיג ומורה דרך ישכון אור ע"ד דכתיב ויגבה לבו בדרכי ד', ...

'ונתערבו סדקים זה בזה' - הוא תערובת המחשבה כלי גבר על אשה וכלי אשה על גבר ותערובת אנשים ונשים בפועל. ושלשתן יתבערו באש ולא ישאר מהם.

מכתב סופר, ח"ב סוס"י ז'
(ועי' משנה פסחים פ"ג מ"ה)

הרב וואלף בער לערנער
חבר הברד"ץ מאנטריאל יע"א
דומ"ץ דקהל מחזיקי הדת בעלזא

בענין עשיית מלאכה בע"פ אחר הצות

בזמן שבית המקדש היה קיים אסרו חכמים לכל אדם לעשות מלאכה בערב פסח אחרי הצות לפי שאז הוא זמן הקרבת קרבן פסח והרי הוא יו"ט לכל ישראל ואף שחרב בית המקדש לא נתבטל איסור עשיית מלאכה כיון שנאסר במנין, עיין שו"ע הרב סימן תס"ח סעיף א' ב'.

- א. בגד ישן מותר לתקנו וגם לתפור כפתורים אפילו מעשה אומן אבל בגד חדש אסור לתקנו.
- ב. כל המלאכות שאסרו חכמים לעשותו מותר לעשותו ע"י עכו"ם או ע"י ישראל שאין לו מה לאכול.
- ג. אסור לכבס בגדים אחרי הצות אבל מותר להפעיל המכונת כביסה לפני הצות אף שמתכבס והולך אחרי הצות.
- ד. בגדי תנוקות קטנים או בגדים שמחליפים תמיד שמותר לכבסם בחול המועד מותר גם בערב פסח אחרי הצות.
- ה. בגד שיש לו כתם ואם ישאר עד אחרי החג יתקלקל הוה דבר האבד ומותר לכבסו.
- ו. בשם החזון איש ראיתי שמותר לגהץ בגדים אחרי הצות כמובן לצורך החג.
- ז. אף שבחול המועד יש שנהגו להחמיר לא לצחצח נעלים מ"מ אחרי הצות מותר לכבוד יו"ט.
- ח. נטילת הצפרנים כתחלה לפני הצות אבל אם שכח אפשר אף אחרי הצות.
- ט. אין לגזוז צפרני ידיו ורגליו ביום אחד ולכן יגזוז צפרני רגליו לפני ערב פסח אבל אם שכח אז אפשר לגזוז שניהם בערב החג, עיין מטה אפרים בסימן תרכ"ה באלף למטה ס"ק כ"א.
- י. שערות ראשו אסור לספר אחרי הצות, רק ע"י עכו"ם מותר.
- יא. עיין סימן תע"א סעיף ג' במשנה ברורה ס"ק כ"ב דחייב אדם לטהר עצמו ברגל ולכן ילך למרחץ אחרי הצות ומותר לרחוץ את עצמו אף בסבון, ויטבול עצמו לכבוד הרגל.

ט סדר ההגדה לפי מנהג הספרדים יוצאי מרוקו

וטוב שלא לדבר אלא בדברים שהם מענין הלילה, ויאכל וישתה בשמחה ובטוב לבב וביראת הכבוד, ואין צריך להסב בסעודה.

צפון

לאחר גמר הסעודה אוכלים ממצה השמירה תחת המפה, כזית כל אחד, וקודם האכילה מנהגנו לומר: 'זכר לקרבן פסח הנאכל על השובע', ויאכלנו בהסיבה, ויזהר לאוכלו קודם חצות הלילה.

אחר שאכל אפיקומן אסור לאכול שום דבר, וכן אסור לשתות כלום חוץ ממים, ובמקום הצורך יש להקל ולשתות כוס תה או קפה, (שרע תפ"א).

ברך

מוזגין לו כוס שלישי לברך עליו ברכת המזון, ויטול ידיו למים אחרונים, ויברך ברכת המזון בכוונה ובדעת נכונה ומיושבת, ואחרי ברכת המזון יברך 'בורא פרי הגפן' וישתה הכוס בהסיבה, ויכוין לפטור בברכה ראשונה זו את הכוס הרביעי.

ה"ה

מוזגין לו כוס רביעי וגומר עליו את ההלל ומתחיל מ'שפוך חמתך אל הגוים', וחותרם 'מלך מהולל בתשבחות', בלא שם ומלכות, (כ"ה דעת מרן בס"י ת"פ).

אחרי גמר ההלל ישתה הכוס הרביעי בהסיבה ואחריו מברך ברכה אחרונה.

נרצה

אחרי שעשה כל הסדר כהלכתו ובכוונה רצויה יהא לבו סמוך ובטוח שהוא נרצה לפני ה'.

- חייב אדם לעסוק בהלכות פסח וביציאת מצרים ולספר בנסים ונפלאות שעשה הקב"ה לאבותינו עד שתחטפנו שינה, (שרע תפ"א).

נוהגים שלא לקרוא קריאת שמע שעל המטה רק פרשת שמע בלבד, ולא שאר דברים שקורין בשאר הלילות, כי הלילה הזה משומר הוא מן המזיקים, כי ה' שומר אותנו, (כ"כ הרמ"א סי' תפ"א).

אחר גמר ההגדה נהגו לשיר כמה פיוטים, כמ"ש בספרי ההגדה.

- ישתדל שכל מחשבותיו יהיו טהורים וכל מעשיו בלילה זה יהיו רק למען שיהא נרצה לפני ה'.

מאמרים

יה

יסיר הקערה מעל השלחן, בנו או אחד מהמסובין שואלים מה נשתנה, ואף אם אין אחר עמו, הוא עצמו שואל מה נשתנה, ואפילו תלמידי חכמים שואלים זה את זה מה נשתנה, (ש"ע תע"ג).

יחזיר הקערה למקומה ויתחיל 'עבדים היינו' עד 'גאל ישראל', ויקרא ההגדה בשמחה רבה ובהתלהבות באימה ויראה, ויסביר למסובין את ההגדה ובלשון שמבינים הקטנים והנשים, וראוי להכניס בדברי הסבר מדרשי חז"ל בעניני גדולות הנסים והנפלאות שעשה לנו הבורא הלילה הזה בחסדו הגדול עם אבותינו, ושהנסים האלו מגיעים גם לנו, וכל מה שיוכל להאריך ולהרחיב הדיבור בענינים אלה הרי זה משובת, (רמב"ם בספה"מ קנ"ז).

ישתה כוס שני בהסיבה ולא יברך עליו לא ברכה ראשונה ולא ברכה אחרונה, (ש"ע תע"ד, וכ"כ הב"י בשם הרא"ש).

רחצה

יטול ידיו ויברך על נטילת ידים.

מוציא – מצה

יקח המצות כסדר שהניחם, הפרוסה בין שתי השלימות, ויאחזם בידו ויברך 'המוציא לחם מן הארץ', ושומט התחתונה מידו ויברך 'אשר קדשנו... על אכילת מצה'. ויבצע מהשלמה ומהפרוסה משתיהן ביחד, ויטבלם במלח, ויאכלם בהסיבה, כזית מכל אחת שהוא לערך 28 גרם, וצריך לאכול כל הכזית ביחד, ולא ישהה באכילתו יותר מאכילת פרס, שהוא מארבע דקות עד תשע דקות ואזלינן לחומר.

מרור

יקח כזית מרור וישקענו בחרוסת, ויברך 'אשר קדשנו במצותיו וציונו על אכילת מרור', ויאכלנו בלי הסיבה, (כ"כ הב"י).

כורך

נוטל המצה השלישית ובוצע ממנה כזית וכורכה עם המרור וטובלה בחרוסת, ואומר: 'זכר למקדש כהלל הזקן שהיה כורכן ואוכלן בבת אחת לקיים מה שנאמר על מצות ומרורים יאכלוהו'. ואוכלן ביחד בהסיבה. לא ידבר דברים שאינם מענין הסעודה עד שיאכל הכריכה, (ש"ע תע"ה).

שלחן עורך

יאכל סעודתו על שלחנו הערוך כי ה' הטובה עליו, וכפי חפצו ורצונו, ובלבד שלא יאכל ולא ישתה יותר מדאי, (ש"ע תע"ו בהגה').

ז" סדר ההגדה לפי מנהג הספרדים יוצאי מרוקו

הרב דוד רפאל באנון
חבר הבר"ץ מאנטריאל יע"א
רב קהילה הספרדית לאוואל יע"א

סדר ההגדה לפי מנהג הספרדים יוצאי מרוקו

מיד אחרי תפלת ערבית ישב ליד השלחן הערוך ויתחיל סדר הלילה
בשביל התינוקת שלא ישנו, (ש"ע תע"ב).

קדש

מוזגין לו כוס ראשון ואומר עליו הקידוש ויהיה בו שיעור רביעית
שהוא בערך 83.7 גרם.

קודם הקידוש יכוין שרוצה לקיים מצות קידוש, וגם מצות ד' כוסות
ויזהיר את בני ביתו לשמוע הקידוש, וכן יכוונו לצאת בברכתו, וגם הוא
יכוין להוציאם.

אחר הקידוש שותה הכוס כולו או רובו בהסיבה לצד שמאל ולא יברך
אחריו.

ורחין

יטול ידיו ולא יברך לצורך טיבול ראשון, (ש"ע קנ"ח).

כרפס

יקח מהכרפס פחות מכזית, ויטבלנו בחומץ או במי מלח, ומברך 'בורא
פרי האדמה' ואוכל, (ש"ע תע"ג).

יחין

יקח המצה האמצעית ויבצענה לשתים, ויתן חציה לאחד מהמסובין
לשומרה לאפיקומן, ונוהגין ליתן אותה תחת המפה, וחציה השני ישים בין
שתי השלמות, (ש"ע תע"ג).

מגיד

מוזגים לו כוס שני ויקרא עליו ההגדה, ויכוין שהוא מקיים בזה מצות
'והגדת לבנך ביום ההוא', (רמב"ם בספה"מ קנ"ז).

יגביה הקערה ויאמר: 'בבהילו יצאנו ממצרים', ויאמר 'הא לחמא' עד
'בני חורין'.

מאמרים &

טז

אם נשכיל להכיר בחסדי השי"ת ולומר גם היום שירה חדשה בזכות זה נזכה לשיר דלעתיד ונודה לו על גאולתינו ועל פדות נפשינו כביגו"צ כב"א.

שעה, ולזה נקבע הנוסח ונאמר לפניו שירה חדשה הללויה, ועל זה הבטיחנו הנביא השיר יהיה לכם - דהיינו שנזכה לומר שיר דלעתיד, כליל התקדש חג, דהיינו

פנינים

... נגיד קצת רמזי דינים לענין תוכחת מוסר הלכות הגעלה והלכות בעיור חמץ. כבר נודע היצר הרע הוא החומץ והמנוול שאור שבעיסה, ואין בעיור חמץ אלא שריפה, אם פוגע בך מנוול משכחו לבית המדרש, דכתוב (ירמיה כג, טז), הלא כה דברי כאש...

וסדר הנכון יפשפש אדם במעשיו ויבדוק החמץ הנגלה וגם החמץ הנסתר. והבדיקה לאור נר יחידי, רצה לומר לה' לשמו, ה' אורי וישעי...

ויבדוק כל החורין וסדקין, כי הקב"ה בוחן לבבות. גם הרבה עבירות שהאדם דש בהן ונשכחות ממנו, הקדוש ברוך הוא זוכר כל הנשכחות, על כן יבדקם לתקנם בעודו בחיים חיותו.

וכמו שבדק עבירות שבינו למקום, כן בודק שבינו לחבירו, וזהו חור שבין אדם לחבירו כו', וכל אחד בודק ומתקן מה שיודע, ומה שנעלם מבטל ומוחל אחד לחבירו, הן ממזון הן שאר דברים שביניהם.

וכתב רמ"א בהגה"ה בשולחן ערוך (תלג, יא), צריך לבדוק המיסין, אמת כי המיסין צריכין בדיקה ביותר, כי רוב עבירות במזון, ותלוי בלב לא תחמוד, והלב תלוי בכיס, ועיקר חמץ עכבר נכנס עכברא דשכיב אדינרי, ומי שעשה ביתו אוצר צריך בדיקה וק"ל.

בתי כנסיות ובתי מדרשות צריכות בדיקה, אף שהמקום קודש צריך לבדוק סדר הלימוד וסדר התפלה כו'. גם לאידך גיסא, אם אתה רואה אותו מעוטף בטליתו ונפשו חשקה בתורה, על כל זה צריך לבדוק אחר מעשיו שמא רמאי הוא.

של"ה הקדוש, פסחים, מצה עשירה, סוף דרוש ג

טו

אמירת מזמור לתודה בפסח

ולחמי המצה מרמזים על החסד והרחמים שבאו אחריה, אבל התכלית הוא שהאדם יגיע להכרה כזאת שיש להודות לה' עבור כל הטוב שעשה עמו הקב"ה בכל עת ובכל רגע גם בלי שיגיע לידי צרה, וז"ש הודו לה' כי טוב - כי לעולם חסדו, וזה עיקר המטרה של ימי הפסח, להודות ולהלל להקב"ה על נסיון שבכל יום עמנו ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת ערב ובוקר וצהריים, על כן קרבן התודה של ימי הפסח אינם כוללים חמץ כי עלינו להודות ולהלל לה' ולספר נפלאותיו כי לעולם חסדו.

ולזה הורו לנו תז"ל שבכל דור ודור חייב אדם לראות עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, דהיינו אף שהוא עצמו לא היה במצרים מ"מ עליו להרגיש אותו שמחה שהרגישו בני"י בצאתם ממצרים אחרי עינוי ושיעבוד שמררו חייהם בעבודה קשה, ועל זה להודות ולהלל לה' על חסדיו המרובים גם בלי שהיינו בשיעבוד מצרים בפועל, נמצא שהשירה שאנו אומרים בליל התקדש תג היא אמנם על הנסים של מצרים אולם שונה היא שירה זאת כי לא נאמרה כתוצאה מצרה אלא מתוך הכרה בני הקב"ה ובחסדיו המרובים בכל יום ובכל עת ובכל

הסכים הב"ח ושכן כתב הרש"ל דהכי נהוג וכ"כ בדרישה [סי' תע"ג סק"ח] שכן הוא בכל הסיפורים, אולם נוסח הרמב"ם [בהלכות חמץ ומצה נוסח ההגדה] ונאמר לפניו הללויה עיי"ש, וכן הוא הנוסח בהגדה של פסח להריטב"א והתשב"ץ, וכבר האריכו בזה הפוסקים עיין טו"ז [שם סוסק"ט] ובמגן אברהם [שם ס"ק כ"ז] ובליקוטי מהרי"ח [עמ' י"ט ע"ב], ועוד יש לדייק דהרי לעתיד נאמר לשון שיר תרש ולא שירה תרשה וכמ"ש התוספות [שם] בשם המכילתא כל השירות לשון נקבה חוץ משירה דלעתיד דלשון זכר כלומר שהנקבה יש לה צער לידה אף כל הנסים יש אחריהם צער חוץ מלעתיד שאין אחריה צער עיי"ש והוא כלשון הנביא השיר יהיה לכם וגו' אם כן כאן דקאי על השיר שיאמרו לעתיד למה אומרים שירה תרשה.

והנראה בזה כי מדברי הפנים יפות למדנו דהקרבת תודה כפי שהוזכרה בתורה היא רק על הנס שעל ידו ניצל מן הצרה שאלה נקלע, נמצא שהתודה היא תוצאה של הצרה שקדם לנס, ואפשר שזה נרמז בשני סוגי הלחם שבאים עם התודה, לחמי חמץ מרמזים על הצרה ומדת הדין שקדמו לנס

מאמרים

יד

כאלו היו ביד צר וגאלם ה' מידו, וז"ש לרצונכם תזכחו, שלא בחיוב אחר שנעשה להם נס אלא ברצון נדבה להעלות על לבכם הצלתו אתכם מבלתי סכנה כלל עיי"ש,

ואפשר שנרמז בדבריהם מה שנחלקו המנהגים בזה, דמנהג אשכנז שאין אומרים מזמור לתורה בשבת לפי שאין קרבן תורה קריבה בשבת, וכתב ע"ז הטור ואינו טעם של עיקר, והבאנו דברי הב"י דהטור ס"ל דמזמור זה אין אנו אומרים אותו לשם קרבן תורה אלא לשם הודאה ע"ש, ואפשר דלפי"ד הדברי חיים מ"ש לרצונכם תזכחוהו היינו ע"י הודאה נמצא שע"י אמירת ההודאה מקיימים תזכחוהו, והיינו כמנהג אשכנז, משא"כ לפנים יפות דתזכחוהו קאי על הקרבת הקרבן ממש בלי שהתחייב לכך, אפשר לומר שאמירת הודאה בלבד אינו כ"א בגדר הודאה גרידא ושפיר אפשר לאומרה גם בשבת וכמנהג בני עדות המזרח ודו"ק.

יישוב קושיית האברבנאל

הנה אנו אומרים בסוף ההגדה לפיכך אנו חייבים להודות להלל לשבח וכו' ונאמר לפניו שירה חדשה הללויה, והוא כנוסח התוס' [פסחים קט"ז ע"ב] והמרדכי ולזה

שמצינו ביורדי הים עיי"ש, וממילא מבואר לעניננו דאין כל מניעה מלכרך ברכת הגומל בשבת ויו"ט וכן בפסח כיון דאין עצם הברכה כהקרכת התודה אלא במקומה והברכה באה רק להודות ולהלל להשי"ת על כל נסיו.

יישוב חילוקי המנהגים בדרך אגדה והנה בדברי חיים עה"ת [קדושים] עה"פ וכי תזכחו זבח תודה, פי' דתז"ל תקנו להביא קרבן תודה בדי' שצריכין להודות, אך זה יותר טוב אם הקב"ה מציל לאדם לבא לידי המלטה ע"י נס ורק הקב"ה ברחמיו וחסדיו משמחו בביתו בכל טוב וקרבן תודה הוא ברצון הגם שאינו מקריב בפועל רק להודות ולהלל לה' על כל נשימה ונשימה, וזה פי' הפסוק וכי תזכחו זבח תודה יהיה ע"ד לרצונכם, שלא תבואו כלל בפועל לידי המלטה והצלה מרע ורק שיהיה כל טוב תמיד והתודה יזבח ברצון בהודות לד' כנ"ל עיי"ש.

כע"ז ממש כתוב בפנים יפות [שם], עה"פ הנ"ל דמה רב טובו שהצילו הקב"ה שלא ראה ולא בא לידי סכנה כלל וז"ש כי לעולם חסדו, פי' שראוי להודות לעולם להקב"ה כי חסד ה' הוא תמידית, וז"ש יאמרו גאולי ה' דהיינו אותם שלא ראו את הסכנה ואמרו בלבם

יג

אמירת מזמור לתודה בפסח

ברכת הגומל בפסח

וכן יש לדון עפ"י דברי הרא"ש (ברכות פרק ט' סימן ג') דברכת הגומל במקום תודה נתקנה ע"ש, א"כ למה לא מציינו שאין לברך ברכת הגומל בפסח כמו שאין אומרים מזמור לתודה, ועוד יותר תמוה שהרי מברכים הגומל בשבת ויו"ט אף שאין אומרים בהם מזמור לתודה.

אך ידועים דברי שו"ת חתם סופר [או"ח סימן נ"א] ליישב עובדא דרב גדול אחד שאחרי חזרתו מן הים התכנסו כל בני קהלתו בלילה ובאותו מעמד קם וכירך ברכת הגומל, וקמו עליו עוררין עפ"י דברי הרא"ש הנ"ל דברכת הגומל נתקנה במקום קרבן תודה ואין מקריבין תודה בלילה, ומרן החת"ס המליץ בערו מתרי טעמי, חדא דדוקא ג' הראשונות כתוב בהם ויזבחו זבחי תודה וגו' אבל ברביעית שהיא ההפלגה ביים כתוב ביה רק וירוממוהו וגו' דאין עליו חובת קרבן תודה בגלל שהכניס עצמו לסכנה, ועוד דמ"ש הרא"ש שתקנוה במקום תודה אין הכוונה שברכת הגומל נחשב כהקרבן תודה אלא דכיון דאין לנו בעוה"ר אפשרות להקריב תודה עלינו לקיים לכל הפחות מ"ש וירוממוהו בקהל עם וכו', כמו

כמקריב קרבן תודה, וכ"כ בליקוטי מהרי"ח [ח"א עמ' מ"ט], ויל"ע למה לא נחשב אמירת המשנה כהקרבן הקרבן בלי תפלה מיוחדת על כך, והלא חז"ל קבעו דכל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה משמע דמאילו נחשב כך.

וראיתי דבר נפלא בחיד"א [כסא דוד ריש דרוש כ"ב, ומובא גם בסידור החיד"א] שהקשה כן על שמצינו שחז"ל תקנו להתפלל שיהא שיח שפתותנו כאילו הקרבנו וכו' דמה צורך בתפלה, והסביר עפ"י דברי האריה"ק דקיום המצוה הוא בנפש ומתקן עולם העשייה ותלמוד תורה הוא ברוח והוא ביצירה ומן הדין היה שלא יעלה הלימוד כמעשה ומשו"ה צריך תפלה שה' ברחמיו יעלה הקריאה בבחינת הדיבור למעשה, וע"ש שהביא סמך לזה מקרא, דכתיב צו את אהרן ואת בניו לאמר, זאת תורת העולה היא העולה, שכאן דרשו חז"ל דכל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה, רמו דכדי שיחשב למעשה צריך לומר בפיו זאת תורה העולה היא העולה ויתפלל על זה דמה שקרא בתורה יהיה חשוב כעולה וז"ש לאמר שיאמר דרך תפלה זאת תורה העולה שקריתי יחשב כאילו היא העולה עיי"ש ודפח"ח.

מאמרים

יב

הביאו ולכן נהגו לאומרו בימי תג הפסח ודו"ק.

אמירת משנת "התודה ואיל נזיר" בפסח

בלבוש [סי' תס"ח סעיף י'] הקשה דלפי מנהגינו שלא לאמר מזמור לתודה בימי הפסח צ"ע למה אומרים בין הקרבנות דאיהו מקומן משנת התודה ואיל נזיר וכו', ותי' דאפשר משום שאינם רוצים לדלג המשנה בין המשניות וחשבינן ליה כקורא בתורה עיי"ש, וכעיי"ז תי' הטורי זהב [סו"ס תס"ח] דהמשנה אינו אלא לזכרון בעלמא משא"כ במזמור לתודה שהיא במקום הקרכת תודה ע"ש, ויש להעיר על דבריהם דעדיין צריך ביאור למה אין לומר דגם אמירת מזמור לתודה היא לזכרון הודאה בעלמא, אך בדרישה [סי' רפ"א אות ב'] תי' דמדקאמר לתודה, משמע כאילו אנו אומרים מזמור זה לקרבן תודה ולפי"ז אם מדלג מזמור לתודה ומתחיל הריעו וכו' אז שפיר דמי עיי"ש.

ולפי הנ"ל נמצא דאין לומר בתוה"מ פסח אחר משנת "התודה ואיל נזיר" יהי רצון שיהא זה כאילו וכו' כמו שאומרים בשאר ימות השנה, דההיתר לאומרו הוא רק משום דהוי כקורא בתורה ולא

מצוה אחרת לאו לינה היא עיי"ש.

ובשו"ת יד סופר [סימן מ"ט] בתשובה לזקננו הגר"מ ווייס אב"ד זבארוב ז"ל בנידון זה, וכתב דבכסף משנה שם הביא תירוצו של הר"י קורקוס לקושיא הנ"ל דדברי הרמב"ם על האיסור להביא תודה הם גם על הבאת התודה בימי החג וממילא גם הסיום דאם הביא כשר קאי בעיקר על הבאה בימי תוה"מ ועל קרבן זה אמר שאם הביא יוצא בה ידי חובת שמתה וממילא אינו קשה מדין נותר עיי"ש.

עכ"פ מבואר מדבריהם שימי הפסח הם ראויים בעצם להבאת תודה עכ"פ בדיעבד, וגם אפשר שאיסור אין מביאין קדשים לבית הפסול הוא רק מדרבנן, [עיינן קרית ספר שם, וכבר הארכתי בזה במק"א], ועל לחמי תודה של חמץ אינו עובר משום כל יראה, דמיירי היכא שהקדישם ללחמי תודה לפני החג, ושלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה, ובוה מיושב מנהג ספרד, דבאמת ס"ל כדעת החולקים על הטור דאמירת מזמור לתודה נחשבת כקרבן תודה, ואפ"ה חלקו בין ימי שבת ויו"ט דאינם ראויים כלל להקרכת תודה למ"ד נדרם ונדבות אין קרבים ביו"ט לבין ימי הפסח שהם בעצם ימים שהקרבן כשר אם

יא

אמירת מזמור לתודה בפסח

הרב יהונתן בנימין ווייס
רב אב"ד דק"ק מאנטריאל יע"א

אמירת מזמור לתודה בפסח

לומר מזמור לתודה בחול אבל לא בשבת ע"ש, וראיתי בספר תזוין עובדיה [הגדה של פסח עמ' ו' ס"ק י"א] שרצה ליישב מנהג בני ספרד לומר מזמור לתודה בימי הפסח דס"ל כדעת הטור הנ"ל וכהסבר הב"י וממילא אין מניעה מלאומרה בפסח עיי"ש, אולם טעמו תמוה דהרי העיד בנו הב"י דמנהגינו שלא לומר מזמור לתודה בשבת א"כ ע"כ דלא ס"ל כדעת הטור ושוב צ"ע מה הטעם לחלק בין פסח לשבת ויו"ט.

ועלה בדעתי בדרך אפשר עפ"י דברי הרמב"ם [בפ"ב מהל' חגיגה הלכה י"ג] "לא יביא אדם תורה ביום ארבעה עשר מפני החמץ שבו, שאין מביאים לבית הפסול, ואם הביא יוצא בה ידי חובת שמחה כמו שביארנו" עכ"ל, והאריכו נושאי כליו ליישב איך יתכן לאכול מבשר התורה ביום א' דחג דכיון שתורה נאכלת ליום ולילה הרי נפסל בנותר, ועיי"ש בלח"מ דכיון שמלינו כדי לצאת בו ידי שמחה הא לא נחשב לינה לאסור דלא אסרה תורה לינה אלא לינה שלא לצורך מצוה אבל לצורך

בדרשות חתם סופר [לשבת הגדול תקצ"ו, עמ' 506] הביא פי' אברבנאל בקושית הבן שבכל הלילות אנו אוכלים חמץ ומצה דהיינו לחמי תודה שהם חמץ ומצה ופסח נמי היא קרבן תודה וליכא חמץ, והוסיף התת"ס דקושיא גדולה היא זו ולא נמצא תירוץ על זה, והאריך להסביר עפ"י דרוש עיי"ש, ועלינו לדון בכמה עניני הלכה הנובעים מכך דאין מקריבין תודה בפסח.

אמירת מזמור לתודה

הרמ"א [סי' תכ"ט וכן בסו"ס נ"א] הביא מנהגנו שאין אומרים מזמור לתודה בערב פסח ובתוה"מ פסח, ומנהג זה לא הוזכר בדברי המחבר, ואכן מנהג אחינו בני עדות המזרח לומר מזמור לתודה בימי הפסח, ומקור המתלוקת הוא בדברי הטור [או"ח סימן רפ"א] "ובאשכנז אין אומרים מזמור לתודה בשבת לפי שאין קרבן תודה קריבה בשבת, ואינו טעם של עיקר", ובב"י הסביר דעת הטור "נראה שהוא משום דמזמור זה אין אנו אומרים אותו לשם קרבן תודה אלא לשם הודאה וכו', ומנהגינו

פסקי הלכות

- יד. דאפשר אף בלא שינוי(עג).
- יז. ההרייך עבור מרור, יש לרסקו ולפררו מערב יו"ט, וצריך לכסותם היטב שלא תפוג מהם חריפותם. ואם שכח יפררו בשינוי מעט.
- טו. החסה וכדו' עבור המרור, יבדוק מתולעים מבעוד יום, וגם אלו בלי תולעים יש לשטוף היטב, ויניחו במקרר, שלא יכמוש.
- טז. יכין הנרות עבור יו"ט שני, ויהבהב את הפתילות.
- יז. יש לפתוח את הבקבוקים שסגורים באופן שאסור לפתחם בשבת ויו"ט.
- יח. וכן יש להכין את שאר צורכי ליל הסדר כדי שיוכל להתחיל בעריכת הסדר מיד כשיבא לביתו אחר התפלה(עג).

מקורות וציונים

- (עב) קנה בשם (פסח) שם אות ג', ע"פ משנ"ב סי' תע"ג ס"ק כ"א דרק בשבת צריך לעשות בשינוי.
 (עג) עי' שו"ע סי' תע"ב ס"א.

שיעורי המצוות

מקובץ "מבית לוי"

לחומרא כ- 30 gm	כזית מצה דאורייתא
אפשר להקל כ- 20 gm	כזית מרור דרבנן
לשיעור חז"א 150 cc לשיעור ר"ח נאה 86 cc	רביעית יין
לכתחילה עד 2 מינוט ולכל היותר עד 4 מינוט *	זמן אכילת מצה בכדי אכילת פרס

* ואם אינו יכול בשיעור זה ישתדל לאכול עד תשע דקות, כמו שכתב בשו"ת חת"ס ח"ו סי' ט"ז.

ט

הלכות פסח

ליטול קודם הצות(סי).

הכנות לליל החג והסדר

י. יש לזכור להפריש חלה מן המצות אם נתחייבו בחלה, ואם לא הפריש יעשה שאלת חכם.

יא. צליית הזרוע והביצה להקערה, יש לצלותו מערב יו"ט(סי).
ואם שכח לצלות הזרוע, יכול לצלותו ביו"ט, אבל בתנאי שיאכל אותו למחר ביו"ט ראשון ביום, ואינו יכול להשאירו לליל הסדר של יו"ט שני(סי),
ובלילה אינו יכול לאכלו משום שאין אוכלין צלי בליל הסדר(סי).

פזמונים

... מניקה את בנה, עושה
כן קודם הסדר כדי שישן
ויעור אחר כך בהסדר, כי
המצוה אף קטני קטנים
שיעורו בכל האפשר, כי
הם בים הראו זה אלי
כמו שאמרו רז"ל (סוטה
ל.)

של"ה הקדוש,
פסחים, מצה עשירה,
סוף דרוש ג

והביצה גם כן יכול לצלותו בליל יו"ט וג"כ צריך לאוכלו ביו"ט ראשון, אבל יכול אף לאכלו בליל הסדר(סי).

יב. החרוסת יש להכין בערב יו"ט, ואם שכח יכול לעשותו בליל יו"ט בשינוי(סי).

ולערבו ולהכינו יכול כדרכו(ש). אך אין לעשות הרבה דאסור לעשות לצורך מחר.

יג. יעשה המי מלח לצורך הסדר. ואם שכח י"א דצריך לעשות בשינוי שיתן קודם את המים ואח"כ את המלח(שא), וי"א

מקורות וצינונים

(סד) ואם שכח יש להקל אפילו ע"י עצמו, שם.

(סה) עי' מג"א סי' תע"ג סק"ח, ומשנ"ב שם ס"ק ל"ב.

(סו) משום שאסור לעשות אף מלאכת אוכל נפש מיו"ט א' ליו"ט ב', ופשוט.

(זז) עי"ש.

(סח) דאין איסור צלי בדגים וביצים, עי' שו"ע סי' תע"ו ס"ב ובמשנ"ב שם סק"ט.

(סט) קנה בשם (פסח) פרק י' אות ד'.

(ע) משנ"ב סי' תע"ג ס"ק מ"ז.

(עא) קיצור שו"ע סי' ק"ח ס"ד, ועי"ש מעדני שמואל ס"ק י"ג.

דיני ערב פסח

- א. בערב פסח משכימים להתפלל, כדי להודרו לאכול ולבער החמץ קודם זמן איסורו(ג).
- ב. בפסוקי דזמרה אין אומרים 'מזמור לתודה', וכן אין אומרים 'אל ארך אפים' ו'למנצה'(ג).

תענית בכורים

- ג. הבכורים מתענים בערב פסח(ג), והמנהג במדינתנו להקל בתענית זה ולאכול בסעודת סיום מסכת(ג).
- ד. מי שיש לו בן בכור נוהגים שהאב מתענה עבורו כשעדיין קטן עד שיהיה בנו בר מצוה(ג), או שיפטור עצמו על ידי סעודת סיום.

שריפת חמץ וביעורו

- ה. שורפים את החמץ עד סוף שעה חמישית(ג).
- ו. אחר ששרף החמץ, יבטלו ויאמר 'כל המירא וכו'', וצריך להבין כוונת הדברים מה שהוא אומר(ס).
- ז. אין לבטל החמץ אלא לאחר ששרף, כדי לקיים מצות שריפת חמץ בחמץ שלו(א).
- ח. יש להזהר לנקות הפה והשניים קודם סוף זמן אכילת חמץ.
- ט. אסור לעשות מלאכה בערב פסח מחצות ולמעלה(ס), וכן להסתפר מותר רק עד חצות(ס), וכן ליטול הצפרניים יש

מקורות וציונים

- (נד) משנ"ב סי' תכ"ט ס"ק י"ג בשם מהר"ל (הל' ערב פסח אות א').
- (נה) רמ"א שם ס"ב.
- (נו) שו"ע סי' ת"ע ס"א.
- (נז) משנ"ב שם סק"י, ועי' מנחת יצחק ח"ב סי' צ"ג אות ד'.
- (נח) רמ"א שם ס"ב.
- (נט) משנ"ב סי' תל"ד ס"ק י"ב, וסי' תמ"ה סק"ז.
- (ס) וכנ"ל לגבי הביטול שלאחר בדיקת חמץ.
- (סא) רמ"א סי' תל"ד ס"ב.
- (סב) שו"ע סי' תס"ח ס"א, מפני שהוא זמן שחיטת הפסח שכל אחד מישראל חייב בו, משנ"ב שם סק"א.
- (סג) עיי"ש משנ"ב סק"ה, ואם שכח יש להקל אחר חצות ע"י גוי, שם.

ז

הלכות פסח

החדר(נט).

ויש מחמירים בזה(ט), וע"כ יש הנהוגים(יא) למכור ביום י"ג קודם שקיעת החמה, את הארונות והמקומות שמניח בהם את כלי החמץ, דאו לכר"ע פטור מלבדוק שם.

פנינים

חמץ אסור במשהו (פסחים כט:). ואמר א"א' זצוק"ל 'במשהו' - 'במה שהוא'. פירוש לדבריו היינו כל אדם כפי מה שהוא כך חומר אסור חמץ אצלו, ודי למבין.

דברי ישראל,
כללי אורייתא אות ח

ב. וצריך להשאיר מקום אחד החייב בבדיקה שאינו מוכרו כלל, כדי שיוכל לקיים מצות בדיקת חמץ כדין(נב).

נוסע מביתו

ג. וכן ההולך מביתו לכל ימי הפסח, כגון שהולך או נוסע לבית הוריו או חמיו, ורוצה לפטור עצמו מלבדוק את ביתו על ידי שימכור את הבית לנכרי, לא יעשה כן, דאע"פ שאינו עובר בבל יראה

ובל ימצא, מ"מ מפקיע עצמו בזה מחיוב בדיקה. אכן אם נכנס לבית אחר שיהיה מחוייב לבדוק שם, או שמשאיר חדר שלא ימכרנו כלל, דאזי יקיים שם מצות בדיקה כהלכתה, יוכל למכור כל השאר(נט).

מקורות וציטוטים

(מט) כ"ה דעת החת"ס בשו"ת או"ח סי' קל"א, דכיון דבסופו להכנס גוי לתוכו אע"פ שעתה עדיין לא נכנס אין מוטל על הבית הזה שום חיוב בדיקה, והר"ד במשנ"ב סי' תל"ו ס"ק ל"ב.

(נ) כ"ה דעת המקור חיים והחיי אדם, הובא במשנ"ב שם, ועי' שו"ת שבט הלוי ח"ח סי' קל"ג.

(נא) ז"ל המשנ"ב שם "ומ"מ אף דאין למחות ביד המקילין, המוכר ביום י"ג שפיר עדיף טפ"ל. אכן מנהג העולם לסמוך על מכירת י"ד, ובקנה בשם (הל' פסח) פ"א הערה ל"ח מביא דרך המנהג בירושלים מקדמת דנא למכור החמץ ביום י"ד ערב פסח ולא עשו כלל מכירה לפני כן.

(נב) חת"ס שם, דחיוב איכא אקרקפתא לבדוק חמץ, ולכן צריך שיהיה לו מקום שחייב לבדוק שם, עי' שו"ע שם סעיף ג' ומשנ"ב ס"ק כ"ז.

(נג) עיי"ש בשו"ע וברמ"א, ועיי"ש במשנ"ב ס"ק ל"ב.

פסקי הלכות

ז

כב. גם בתי כנסיות ובתי מדרשות צריכים בדיקה, מפני שהתינוקות מכניסים בהם חמץ(מא), ויש אומרים דאף מברכים על בדיקה זו(מג), וי"א דאין לבדוק בברכה, ולכן יעצו שהשמשים יברכו בביתם ויכוונו לצאת גם בדיקת בית הכנסת, וכשיסיימו לבדוק בביתם יבדקו בביה"כ(מז).

הביטול

כג. אחרי הבדיקה מבטל את החמץ שלא מצא בבדיקתו באמירת 'כל חמירא' וכו'(מח), אבל את החמץ שמצא אינו מבטלו כדי לקיים מצות שריפה בחמץ שלו(מח), ויצניע את החמץ שמצא כדי לשורפו למחר(מח). כד. כשמבטל את החמץ באמירת 'כל חמירא', צריך שיבין מה שהוא אומר, ואם אינו יודע ביאורי המילים בלשון תרגום, יאמר הביטול בלשון שהוא מבין(מח). כה. וכן החמץ שצריך לאכילת הלילה, ולצורך מחר, יניח במקום שמור, שלא יתפזר ע"י קטנים או בעלי חיים(מח). (וכמובן שיש להזהר מעתה לאכול חמץ רק במקום מיוחד, ובמקום שיהיה בקל לנקות).

מכירת חמץ

א. דירה, חדר, או ארון, שמוכרים לנכרי ביום י"ד, אינם חייבים בבדיקה, אף שבשעת חיוב בדיקת חמץ עדיין לא מכר את

מקורות וציונים

- (מא) שר"ע שם ס"ז.
- (מב) משנ"ב שם ס"ק מ"ג.
- (מג) דעת תורה שם באורך.
- (מד) שר"ע סי' תל"ד ס"א.
- (מה) משנ"ב סי' תל"ד סק"ז.
- (מו) ט"ז שם סק"א.
- (מז) רמ"א שם ס"ב.
- (מח) שר"ע שם ס"א.

ה הלכות פסח

טו. וכן אם חסר לטיב הבדיקה אור האלקטרי, משתמשים בו, כי העיקר לבדוק כדת וכהלכה ואור הנר הוא רק מכשיר למצודה(י).
זו. והמנהג ליטול נרצות ולנקות עמהם את החורים והסדקים שיש בהם חשש חמץ(י).

פנינים

אור ל"יד בבדיקה לא יעמוד כמו שר בבית וילך לארבה ולרחבה ותו לא, רק באמת יחפש ויבדוק מזן אל זן אולי ימצא איזה דבר ששכחוהו או לא ראוהו, ואם לא עשה כן כמעט הוא כברכה לבטלה.

עבודת הקודש להחיד"א, מורה באצבע ס' ז אות ר

יה. כל המקומות והחורין והסדקים שיתכן שהכניסו שם חמץ, אף שאין רגילים להשתמש שם עם חמץ כל השנה אלא באקראי בעלמא, יש בהם חיוב בדיקה(י).

המקומות החייבים בבדיקה

יט. במקום שיש ילדים קטנים אזי כל הבית, במקום שיד הקטנים מגיע, נחשב למקום שמכניסים בו חמץ, וצריך בדיקה(י).

כ. אותם המקומות שקשה לבדקם בליל בדיקת חמץ, כגון ארונות המטבח, פריג'ידר וכדו', שכבר הם מלאים כמה ימים לפני הפסח במאכלי פסח, ראוי ונכון שיבדקם לאחר שגמר לנקותם, בלילה לאור הנר, ובלי ברכה(י).

כא. וכן חייבים לבדוק בחנות ובמשרד ('אפיס'), וכן הרכב ('קאר') כיון שהדרך להכניס שם חמץ, ואפילו אם אינו חושב להשתמש במקומות אלו בפסח, חייבים בבדיקה כיון שהם ברשותו, אם אינו מוכרם לגוי.

מקורות וציונים

- (לו) שר'ת שבט הלוי ח"א סימן קל"ו.
- (לז) משנ"ב שם ס"ק מ"ו.
- (לח) שו"ע סי' תל"ג סעיף ג', ומשנ"ב ס"ק י"ג.
- (לט) כף החיים שם סק"ל.
- (מ) קנה בשם (פסח) פ"א סעי' כ"ח, מבית לוי (פסח) שם אות י"א.

ד פסקי הלכות

ד

- ט. אסור להפסיק כלל בין הברכה לתחלת הבדיקה, ולכתחילה יזהר שלא ידבר כלל אפילו דברים שהם לצורך הבדיקה, אלא א"כ שאינו יכול להתחיל לבדוק אם לא ישיחוכו, ואם שח בדברים שאינם לצורך הבדיקה, אף בדיעבד צריך לחזור ולברך(כז).
- י. טוב שלא ידבר בדברים שאינם צורך הבדיקה עד שיגמור כל הבדיקה(כח), ודברים שהם לצורך הבדיקה מותר אף לכתחילה(כט).
- יא. אם נצרך לנקביו באמצע הבדיקה יכול לברך אשר יצר אחר שנטל ידיו, ואין בזה משום הפסקה(ל).
- יב. אם התחיל לבדוק בלא ברכה יברך כל זמן שלא סיים בדיקתו(לא).

בדיקה לאור הנר

- יג. הבדיקה תהא לאור נר יהודי(לב), ואם בדק באבוקה לא יצא ידי חובת בדיקה וצריך לחזור ולבדוק לאור נר יהודי(לג).
- יד. אור של החדר אינו מספיק לבדיקה כיון שאינו מגיע לחורים ולסדקים ולכל פינות הבית, ודינו כאור היום(לד).
- טו. במקום שאין נר, או שחושש לבדוק בנר מחשש דליקה בודק בפנס (flashlight) ומברך עליו(לה).

מקורות וצייונים

- (כו) שו"ע סי' תל"ב ס"א, ובשוע"ה ס"ו.
- (כז) מג"א שם סק"ג, ומשנ"ב סק"ה.
- (כח) שו"ע שם.
- (כט) כ"ה משמעות הדברים בשו"ע ובשוע"ה שם. וכ"כ בכף החיים ס"ק ט"ז.
- (ל) קובץ מבית לוי (פסח) הל' בדיקת חמץ סעיף ה' ובהערה שם אות י'.
- (לא) רמ"א שם, דעדיין מקרי עובר לעשייתו, משנ"ב שם סק"ד. ואם סיים כבר יערו"ש.
- (לב) שו"ע סי' תל"ג ס"ב.
- (לג) מג"א שם סק"ה, ומשנ"ב סק"י.
- (לד) עי' משנ"ב שם סק"א.
- (לה) הוראת הגר"ש ואזנר שליט"א, בקובץ מבית לוי (פסח), בהל' בדיקת חמץ אות ד'. וכ"כ בספר שעדים המצוינים בהלכה סימן ק"א סק"ד שא"צ נר אלא אור. וכן מביאים בשם החזון איש שהורה כן להלכה ולמעשה.

ג

הלכות פסח

ד. כשהגיע זמן הבדיקה, דהיינו מצאת הכוכבים צריך להפסיק לגמרי את כל העיסוקים בין מלאכה ובין לימוד התורה, אפילו אם התחיל בהיתר(יט), ואפילו טעימה בעלמא אסורי(י), ויתפלל מעריב ויבדוק מיד.

ה. נוהגים שאחד מבני הבית יניח במקומות שהבודק מחפש שם, עשרה פתיתי חמץ(י) קטנים. ויש נוהגים שהבודק בעצמו מניח את הפתיתים(י).

ו. ונכון שיהיו הפתיתים פחות מכזית(י) ובין כולם יהיה כזית(כא).

ז. ויניח חמץ קשה שלא יתפרר ויתפרזו הפרורים(כב), וכהיום נוהגים לעוטפם בניילון ('פלעסטיק') וכדו'.

ויניחם במקום שאין תינוקות או עכברים עלולים ליטלם משם(כג).

פז'נים

טעם שמניחין 'עשרה פתיתין' של חמץ לבדיקה, לפי שהספרים של המן נכתבו ב"ג בניסן להשמיד וגו' והסופרים היו 'עשרת בני המן' ע"כ עשו ישראל פעולה בעשרה פתיתי חמץ לבער עשרה כתרין דמסאבותא שיהיה מפלה להמן ובניו וכו'.

מטעמים, פסח אות ט"ו, בשם בית אהרן

הברכה

ז. קודם שמתחיל לבדוק טוב שיטול ידי(כה).

ח. מברכים על הבדיקה 'על ביעור חמץ'(כה).

מקורות וצייונים

- (טז) רמ"א שם, ועיי"ש משנ"ב ס"ק י"א וי"ב.
- (יז) עי' קנה בשם (הלכות פסח) פרק א' סעי' ו' ובהערה ז'.
- (יח) רמ"א סי' תל"ב ס"ב כדי שלא יהא ברכתו לבטלה, ועי' משנ"ב שם ס"ק י"ג בשם האריז"ל דוקא עשרה.
- (יט) הגדת דברי יואל סי' ק"ח שכך נהג הגה"ק מטאטמר זצ"ל.
- (כ) שע"ת שם סק"ז.
- (כא) ארחות חיים (ספינקא) שם סק"ח בשם ספר מנחת פתים, משום דפחות מכזית לכמה פוסקים אינו חייב בביעור כלל.
- (כב) משנ"ב שם ס"ק י"ב.
- (כג) שם.
- (כד) משנ"ב שם סק"ב.
- (כה) ואין מברכין "על בדיקת חמץ" דאין זה סוף מצותו, וגם אין מברכין "על ביטול חמץ" כיון דעיקר הביטול תלוי בלב ואין מברכין על דברים שבלב, משנ"ב שם סק"ג.

פסקי הלכות

ב

זה, ועד אז אפשר לברך(י).

שבת פרשת צו – שבת הגדול

- ד. נוהגין לדרוש בשבת הגדול להורות לעם דרכי ה', ללמד המעשה אשר יעשון, דהיינו דיני הגעלה וביעור המץ ואפיית המצה ושאר הלכות פסח(י).
- ה. נוהגים לומר ההגדה אחר מנחה בשבת הגדול(י), ויש שאין נוהגין לאמרה(י).
- ו. בתפלת ערבית במוצאי שבת הגדול, אין אומרים 'יהי נועם' ואתה קדוש, אבל אומרים 'ויתן לך'(יא).

בדיקת המץ

- א. ביום א' יש לטיים ולכבד את הבית לפני בדיקת המץ(יב).
- ב. ביום א' בערב, אור ליום ב' י"ד ניסן אחרי תפילת מעריב בודקים את החמץ.

דינים הנוהגים קודם הבדיקה

- ג. מחצי שעה קודם שהגיע זמן הבדיקה אסור להתחיל בשום מלאכה או להתחיל לאכול סעודה(יג), ואפילו ללמוד יש פוסקים שאוסרים תוך החצי שעה(יד).
- וטעימה בעלמא מותר בתוך החצי שעה(טו).

מקורות וצייונים

- (ז) כ"כ בהגהות חת"ס סי' רכ"ו בשם רבו רבי נתן אדלר זצ"ל, ובמגיד תעלומה להבני יששכר (עמ' רע"ב) דהיינו אף לדברי קבלה, והובא בלקוטי מהר"ח סוד ברכת הראיה, ועי' שו"ת מנחת יצחק ח"י סי' ט"ז.
- (ח) עי' משנ"ב סי' תכ"ט סק"ב.
- (ט) רמ"א סי' ת"ל ס"א.
- (י) עי' ביה"ל שם ד"ה במנחה, בשם הגר"א שלא היה נוהג לאומרו, וכן מנהג זדיטשוב ועוד.
- (יא) רמ"א סי' רצ"ה ס"א.
- (יב) עי' רמ"א סי' תל"ג סעיף י"א ובמשנ"ב שם ס"ק מ"ו.
- (יג) שו"ע סי' תל"א ס"ב.
- (יד) עיי"ש משנ"ב סק"ז שהביא שתי דעות בזה.
- (טו) היינו פת עד כביצה ופירות אפילו הרבה, משנ"ב סק"ו.

א

הלכות פסח

נערך ע"י ג. ל. ווייס

חודש ניסן

א. בכל חודש ניסן אין אומרים בו תחנון, וכן צדקתך בשבת במנחה, ואין מספידין בו ואין מתענין בו(א).

ברכת האילנות

פנינים

הזהיר בזה (י' ברכת האילנות) עליו נאמר (בראשית טו כו) ראה ריח בני כריח השדה אשר ברכו ה', ויתן לך וגו'.

סדר ברכות, דף ה,ב, ומובא בא"ר רכ"א.

ב. היוצא בימי ניסן וראה אילנות שמוציאין פרח, מברך 'בא"י אמ"ה שלא חיסר בעולמו כלום(ב) וברא בו בריות טובות ואילנות טובות ליהנות בהם בני אדם(ג).

ג. ו"א ד'בימי ניסן הוא לאו דווקא ואפשר גם בחודש אחר כשרואה האילן מוציא פרח לראשונה(ד), ו"א דע"פ קבלה יש לברך דווקא בימי ניסן(ה).

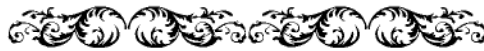
ועכ"פ עד סוף חודש ניסן דתקופה (דהיינו בשנה זו עד כ"ג אייר(ו) עש"ק בה"ב) יש סוברים דהוא בכלל חודש ניסן לענין

מקורות וציונים

- (א) שו"ע סי' תכ"ט ס"ב.
- (ב) כן הוא בגמ' (ברכות מ"ג ע"ב) ובראשונים ובטוש"ע ובאחרונים. ולא כפי שנדפס בכמה סידורים 'שלא חיסר בעולמו דבר', עי' בשו"ת מנחת יצחק (ח"י סי' ט"ז בסופו) שהביא שהתרעם על כך בפתח הדביר (סי' רכ"ו אות ה') "הכי הותרה הוצעה ביד כל אדם לשנות מטבע שטבעו חכמים" יעו"ש, וראה עוד בקובץ אור ישראל (גליון נ"ה ניסן תשס"ט עמ' רמ"ז) שנוסח זה מקורו מר' זלמן הענא ומהמשכיל יצחק סטנוב שעשו בסידור כבתוך שלהם. [וע"ע אור ישראל (גליון כ"ד עמ' קס"ה) מזה].
- (ג) שו"ע סי' רכ"ו.
- (ד) כ"כ בשו"ת השיב משה סי' ח', ובמשנ"ב שם סק"א, ומפורש הוא כן גם בריטב"א ר"ה דף י"א ע"א. ובערוך השולחן שם ס"א כתב "ובמדינתנו אינו בניסן אלא באייר או תחלת סיון ואז אנו מברכין".
- (ה) כ"כ בברכי יוסף שם סק"ב, "ואני שמעתי דברכה זו על דרך האמת שייא דוקא לימי ניסן", (וכן בעבודת הקודש מורה באצבע סי' ז' אות קצ"ח, "ישתדל לברך ברכת אילנות בימי ניסן, והמדקדקים מקפידים שיהיה בניסן"), וראה באורך בשד"ח מע' ברכות סי' ב' אות א'.
- (ו) תקופת ניסן השנה שנת תש"ע הוא יום ה' כ"ד ניסן.

הלכות וצאפרים

התוכן:

- א..... פסקי הלכות
- אמירת מזמור לתודה בפסח
- יא..... הרב יהונתן בנימין ווייס
- סדר ההגדה לפי מנהג הספרדים יוצאי מרוקו
- יז..... הרב דוד רפאל באנון
- בענין עשיית מלאכה בע"פ אחר חצות
- כ..... הרב וואלף בער לערנער
- סיפור יציאת מצרים - הכרת הטוב
- כב..... הרב יואל חנן ונגר
- חיוב סיפור יציאת מצרים עד שתחטפנו שינה
- כח..... הרב אריה אליעזר פאזען
- Fish Fraud**
- לז..... הרב דובער בעל

- נא לשמור על קדושת הגליון -